

Психологічні якості особистості фахівця з фінансово-економічної безпеки

З 2007 року в Україні здійснюється підготовка фахівців з фінансово-економічної безпеки [1]. Потреба у спеціалістах такого профілю наразі обумовлена стрімкими, погано передбачуваними, іноді незрозумілими, на перший погляд, ситуаціями та подіями, в яких опинилися українські підприємства після розпаду командно-адміністративної системи. По закінченню навчання таким спеціалістам присвоюється кваліфікація «Професіонал з фінансово-економічної безпеки», що передбачає можливість їх працевлаштування на посадах професіонала з: інтелектуальної власності, організації інформаційної безпеки, охоронної діяльності та безпеки, організації захисту інформації з обмеженим доступом, а також аналітика з питань фінансово-економічної безпеки і т.п. Вже навіть виходячи з назв посад, можна зрозуміти всю серйозність та відповідальність даної професії, а відповідно і кваліфікаційних вимог та компетенцій, які повинні бути сформовані у майбутніх фахівців.

Як зазначають П.Я. Пригунов та ін. [1], особливостями діяльності фахівців з безпеки є те, що вони не мають прав діяти від імені держави, не мають визначених чинним законодавством повноважень (за виключенням приватної охоронної діяльності), тобто їх діяльність повністю залежить від рівня їх професійної підготовки. А це покладає велику відповідальність і на вузи, які готують таких спеціалістів, і на самих майбутніх фахівців, оскільки самопідготовка, стає для них важливим ключовим фактором для подальшого кар'єрного росту, безпеки організації, в якій вони будуть працювати, та їх особистої безпеки.

Тому ця спеціальність сформована на стику економічних, юридичних та психологічних наук. Звісно, кожен вуз вносить свою «родзинку» у підготовку майбутніх кадрів. Так, наприклад, у Національному університеті харчових технологій, де дана магістерська програма відкрита з 2015 року, такими особливостями є набуття компетенцій з безпеки та якості харчових продуктів, а також більший акцент робиться на підготовку аналітиків з фінансово-економічної безпеки, здатних своєчасно виявляти прогалини у фінансовому стані організації, без загрози втрати платоспроможності та фінансової стійкості.

Підготовка фахівців з цієї спеціальності повинна бути спрямована на формування високопрофесійних спеціалістів-практиків, здатних до розвитку і кар'єрного зростання. Майбутні випускники мають бути орієнтовані на мистецтво управління бізнесом в умовах нестабільного бізнес-середовища, ризиків, кризи. Тому при підготовці студенти вивчають не лише теорію і практику управління бізнесом, виявлення його «больових точок», але й набувають специфічних навичок управління підприємницькою діяльністю в різних умовах. Останнє досягається через проведення навчання у формі тренінгів.

Фахівці з фінансово-економічної безпеки, повинні володіти теоретичними і практичними знаннями з наступних галузей:

- основ національної безпеки держави;
- методів боротьби з економічною злочинністю;
- вітчизняного і світового досвіду організації попередження правопорушень в економічній сфері;
- конкурентної розвідки;
- корпоративних конфліктів (рейдерства) та методів їх подолання;
- управління захистом комерційної таємниці;
- оцінки вартості майна та бізнесу.

Але, крім фахових знань, для організації та керування процесом управління фінансово-економічною безпекою, майбутні фахівці повинні мати й певні психологічні якості та знання у галузі психології. Тому, психологічна

підготовка має, хоча і другорядне, але не менш важливе значення. Для організації продуктивної діяльності, спеціалісту з фінансово-економічної безпеки необхідно бути обізнаним у таких напрямках знань, як:

1. Психологія управління [2].

Спеціаліст з фінансово-економічної безпеки відноситься до керівних кадрів середньої, або навіть вищої, керівних ланок. Керівництво – це досить складний, багатогранний та відповідальний процес. Від нього залежить діяльність підприємства в цілому. Знання психології управління допоможе фахівцю в плануванні, прогнозуванні та прийнятті управлінських рішень. Розуміння теорій лідерства та особливостей і механізмів регуляції трудової діяльності дозволять усвідомити процеси, які відбуваються в колективі, здійснювати вплив на людей та більш ефективно керувати.

2. Конфліктологія, психологія конфлікту, корпоративні конфлікти.

Підприємницька діяльність, це світ в якому постійно стикаються інтереси, як зовнішні (між партнерами, посередниками, конкурентами), так і внутрішні (всередині трудового колективу). Зазначений напрям психологічної підготовки допоможе розуміти чинники, які призводять до конфліктів, аналізувати конфліктні ситуації, як в колективі, так і між зовнішніми до підприємства суб'єктами, попереджати конфлікти. Знання цих аспектів психології сприяє знаходженню правильного підходу до розв'язання конфлікту й керуванню ним.

3. Методики ведення комерційних переговорів.

Ведення переговорів, невід'ємна частина будь-якої підприємницької діяльності. Від вдало проведених переговорів може залежати вся подальша доля компанії (її прибуток, рентабельність, конкурентоспроможність, місце на ринку та інше). Розуміння основних питань взаємозв'язку комунікації та ділового спілкування в професійній діяльності формує у спеціалістів систему знань щодо ефективного ведення переговорних процесів у бізнесі. До неї відносяться: психологічні аспекти, підходи, методи та функції переговорів, способи та техніки ведення ділових бесід, етапи, основні стратегії, тактичні прийоми і правила ведення переговорів та аргументації, а також особливості

ведення телефонних бесід у професійній діяльності. Важливими для фахівця з фінансово-економічної безпеки є вміння правильно підготуватися до переговорів, почати, провести та ефективно завершити їх, а також робити аналіз проведених переговорів.

4. Основи психології особистості та соціальної психології.

Кожну людину можна порівняти з складним кібернетичним механізмом, а групу людей з цілою системою. Виходячи із специфіки своєї діяльності, спеціаліст з фінансово-економічної безпеки змушений взаємодіяти з різноманітними особистостями і групами людей. Не маючи уявлень про характерологічні особливості, мотиви і потреби, що рухають людьми, доволі складно об'єктивно оцінити ситуацію і вжити потрібних заходів. До того ж, суспільство, це один із зовнішніх факторів по відношенню до підприємства, і розуміти процеси, що відбуваються у соціумі, можливий характер їх впливу на комерційну діяльність, вкрай важливо. Тому для спеціаліста сфери безпеки, бажано мати, базові знання з соціальної психології та психології особистості.

Для роботи у сфері фінансово-економічної безпеки, фахівець повинен володіти певними психологічними якостями, оскільки від цього залежить кар'єрний ріст і успішність його діяльності. Розглянемо лише деякі з них.

Лідерські та управлінські якості – це якості без яких просто важко уявити роботу будь-якого керівника чи організатора, не говорячи вже про людину, на якій, крім того, лежить відповідальність за безпеку підприємства. Організувати роботу відділу, підприємства, а іноді, й цілої мережі філіалів, без цих рис характеру просто неможливо. Отже, фахівцю з безпеки повинні бути притаманні певні якості характеру:

- ініціативність;
- вміння прийняти відповідальність на себе;
- впевненість у собі;
- вміння впливати на співрозмовника;
- вміння керувати своїми емоціями, врівноваженість, толерантність;

- вміння вислуховувати, розуміти позицію і мотиви іншої сторони (опонента);

- вміння проводити переговори та розв'язувати конфлікти тощо.

До того ж фахівець з фінансово-економічної безпеки повинен володіти певними когнітивними здібностями. Так, логічність та креативність мислення допомагають при аналізі проблем та пошуку рішень; нестандартність та гнучкість мислення формують у особистості вміння подивитися на проблеми під різними кутами зору та помічати і враховувати приховані фактори; критичність мислення необхідна як для оцінки своїх дій, так і ситуації на підприємстві, виявлення слабких сторін та пошуку альтернативних рішень.

Стає зрозумілим, що діяльність із забезпечення фінансово-економічної безпеки є багатогранною та багатфакторною. Оскільки, такому фахівцю доволі часто приходится стикатися з непередбачуваними ситуаціями, пристосовуватися до мінливих умов зовнішнього середовища. Іноді потрібно вміти поставити себе на місце конкурента, шахрая, рейдера, і оцінити ситуацію з їхньої точки зору. Отже, діяльність у сфері фінансово-економічної безпеки підприємства вимагає від фахівця не тільки досконалого володіння знаннями зі своєї спеціальності, а й набором певних психологічних знань та навичок.

Література:

1. Пригунов П.Я. Сучасні рідходи до підготовки професіоналів за спеціальністю 8.18010014 «Управління фінансово-економічною безпекою»: міфи та реальність / П. Я. Пригунов, В. І. Литовченко, К. В. Карпова // Ефективна економіка [Електронний ресурс] : Дніпропетровський аграрний університет
2. Кулініч І. О. Психологія управління : підруч. для вищої школи / І. О. Кулініч. – Київ : Знання, 2011. - 415 с.